

Juhend

Muutis:	Anneli Pärn	Kinnitas:	Urmas Sule
Ametikoht:	DIAG ülemõde	Ametikoht:	juhatuse esimees
Allkiri:	(allkirjastatud digitaalselt)	Allkiri:	(allkirjastatud digitaalselt)
Kinnitatud:	juhatuse 25.03.2025 otsusega nr 70	Kehtib alates:	01.04.2025

LABORI PROOVIVÕTU KÄSIRAAMAT

SISUKORD

1. Üldine info	1
2. Proovivõtu ajad ja kohad.....	1
3. Nõustamine ja info proovivõtu kohta.....	2
4. Uuringute tellimine	2
5. Saatekirjade ja tarvikute tellimine.....	3
6. Info patsiendile edastamiseks.....	3
7. Eritingimusi nõudvad uuringud.....	4
8. Proovimaterjalide toomine laborisse.....	4
9. Kriteeriumid proovimaterjalide, tellimuste tagasilükkamiseks.....	5
10. Proovimaterjali võtmise üldinfo.....	6
11. Proovinõud ja proovivõtuvahendid	7
Tabel 1. Veenivere võtmise vahendid, proovinõud ja järjekord:	7
Tabel 2. Kapillaarvere võtmise vahendid ja proovinõud:	12
Tabel 3. Muud materjalid.....	13
12. Viited.....	22

EESMÄRK

Proovimaterjali kogumise juhendi eesmärgiks on määratleda SA Pärnu Haigla (edaspidi Haigla) reeglid laboriuuringute tellimiseks, proovimaterjali võtmiseks ja transpordiks laborisse.

VASTUTUS

Proovivõtu käsiraamatus kehtestatud nõuete täitmise eest vastutavad kõik laboriuuringute tellimise, proovivõtmise, proovimaterjalide transpordi ja selle laborisse vastuvõtmisega tegelevad töötajad. Üldvastutus lasub teenistuste ülem-, vanem- ja vastutavatel õdedel.

TEGEVUSKIRJELDUS

1. Üldine info

Proovivõtu käsiraamat kirjeldab juhiseid tellimuse esitamiseks, sobilike vahendite valimiseks proovimaterjali võtmisel, patsiendi ettevalmistamiseks, proovimaterjali kogumiseks ja toomiseks laborisse.

2. Proovivõtu ajad ja kohad

Ambulatoorsed patsiendid

Materjal	Aeg	Koht
Vereproovide võtmine	E–N 7.30–17.00 R 7.30–16.00	Ristiku 1, K korpus, ruum K125 Labori registratuur
Uriini-, rooja- röga- ja kaapeproovide vastuvõtt	E–N 7.30–17.00 R 7.30–16.00	Ristiku 1, A korpus, ruum A101 Proovimaterjalide vastuvõtt, K korpus ruum K125 Labori registratuur

Juhend

Materjal	Aeg	Koht
Cito proovide võtmine	24 h	Ristiku 1, A korpus, A 105 kabinet
Verevõtmine patsiendi juures kodus *	Tellimuste vastuvõtmine tööpäeviti, verevõtmine patsiendi juures kodus kolmapäeviti 10.00–11.00	Helistada telefonile 447 3573 või 447 3571

*Tasuline teenus

3. Nõustamine ja info proovivõtu kohta

Täpsemat infot proovimaterjali kogumise tingimuste kohta jagavad:

Ametikoht	Telefon
diagnostikateenistuse juhataja	447 3570/ 7570
diagnostikateenistuse ülemõde	447 3573/ 7573
patoloogiaüksuse laborispetsialist	447 3582

Infot uuringu tulemuse tõlgendamise kohta saate järgmistelt arstidelt/laborispetsialistidelt:

Uuringu valdkond	Telefon
kliiniline keemia	447 3572
immunoloogia, nakkustekitajad	
hematoloogia, hüübimine	447 3570
mikrobioloogia	447 3578
molekulaardiagnostika	447 3579
immunoematoloogia	447 3589
patomorfoloogia	447 3582

4. Uuringute tellimine

Laboriuuringutele saab tellimusi esitada elektroonselt või paber kandjal.

Immunoematoloogiliste uuringute tellimiseks kasutatakse ainult paber kandjal vorme [Patsiendi verekaart \(VPH2.10.3.1.\)](#) ja/või [Verepreparaadi tellimine ja transfusiooniprotokoll \(VPH2.10.2.1.\)](#).

4.1. Tellimuse esitamine:

- 4.1.1. Elektroonselt tellimust saab esitada HIS-is (haigla infosüsteem) või perearstide programmides Perearst 2 ja Watson.
- 4.1.2. Paber kandjal saatekirjadena kasutada SA Pärnu Haigla kehtivaid saatekirju, mis on saadaval haigla [välisveebis](#) ja [siseveebis](#).
- 4.1.3. Saatekirjal peavad olema märgitud: patsiendi ja tellija andmed, materjali võtmisaeg ja võtja nimi ning oluline informatsioon proovimaterjali kohta.
- 4.1.4. Uuringute tellimiseks koostööpartneritelt kasutada vastavaid asutusepõhiseid saatekirju või vormistada tellimus HIS-is.
- 4.1.5. Koostööpartnerite saatekirju on võimalik välja printida vastavate laborite kodulehtedelt:

[SA TÜK Ühendlabor](#)

[SA TÜK Patoloogiateenistus](#)

[SA PERH Laboratoorium](#)

[SA PERH Patoloogiakeskus](#)

[Terviseamet kliinilised uuringud](#)

[Synlab](#)

[AS ITK Kesklabor](#)

[AS LTK Laboratoorium](#)

- 4.1.6. Täpsemat infot saate telefonilt 571 või ülemõelt tel 7573.

4.2. Lisatellimuse esitamine

Juhend

Lisatellimuse esitamiseks juba laboris olevast proovimaterjalist helistada telefonile 447 3574.

4.3. Cito! uuringu tellimine

Cito! tellimuse esitamiseks täita elektroonne tellimus HIS-is või paber kandjal Cito! saatel kiri.

5. Saatekirjade ja tarvikute tellimine

5.1. Haigla osakonnad

5.1.1. Apteegist tellitavad tarvikud on verevõtutarvikud, glükomeetri testribad, alusklaasid ja muud proovimaterjali nõud. Tellimine toimub vastavalt [Apteegilao pidamise juhendile \(JPH5.5.3.\)](#).

5.1.2. Erinevate transportsõotmetega proovinõude, kaapekatsutite ja testsüsteemide proovinõude tellimiseks täitke vorm [Laborist tellitavate tarvikute nõudeleht \(VPH2.8.3.1.\)](#) ja saatke laborisse. Tellimus täidetakse tööpäeva jooksul, tellitud tarvikud saab kätte ruumist A101.

5.2. Perearstid ja teised tellijad

Saatekirjade ja vajalike tarvikute tellimiseks esitada täidetud vorm [Laborist tellitavate tarvikute nõudeleht \(VPH2.8.3.1.\)](#) või teha tellimus [haigla kodulehelt](#). Tarvikute tellimuse võib saata meilile labor@ph.ee või paber kandjal transpordiringiga.

6. Info patsiendile edastamiseks

Uuringute tellimisel tutvustada patsiendile proovimaterjalide võtmise ja uuringuteks valmistumise nõudeid ([Vereanalüüsid ja proovimaterjalid](#)).

6.1. Soovitused proovimaterjali andmiseks :

6.1.1. Vereandmisele eelneval päeval on soovitatav patsiendil piirata kohvi ja alkoholi tarbimist ning vältida füüsilist pingutust ja toidulisandite võtmist. Ravimite osas konsulteerida raviarstiga.

6.1.2. Vahetult enne vereandmist vältida füüsilist pingutust ning istuda rahulikult protseduuritoa ukse taga vähemalt 15 minutit.

6.1.3. Paastu vajavate laboriuuringute korral anda verd hommikul (vähemalt tund ärkvel olnuna), muudel juhtudel võite verd anda soovitatavalt mitte varem kui 2 tundi pärast sööki. Paastuproovid ei ole nõutavad erakorralise meditsiinilise abi ja intensiivravi osutamisel ning kui raviarsti poolt on tehtud teistsugused korraldused.

6.2. Paast on kohustuslik:

Analüüt	Lühend	Soovitus
Vitamiin B ₁₂	P4-Vit B ₁₂	Paast 12-tundi
Folaat	P4-Fol	Paast 12-tundi
Gastriin	S1-Gastr	Paast 12-tundi
Glükoos	P3-Glyc	Paast minimaalselt 2 tundi
Kasvuhormoon	S1-GH	Paast 12-tundi, hommikul ja rahulolek
Taluvuse proovid	GTT, LTT	Paast 8-14 tundi

6.3. Taluvuse proovideks materjali kogumine

6.3.1. Patsient ei tohi enne uuringut 8-14 h süüa, võib juua ainult vett.

6.3.1.1 Ambulatoorsetel patsientidel on võimalik taluvuse testi teostada kuni kella 14.00-ni, eeldusel, et patsienti on paastunud 8–14 tundi.

6.3.2. Vastunäidustused testiks: palavikuga haigus, kroonilise protsessi ägenemine, akuutsed seisundid (südameinfarkt), pikemaajaline voodis lamamine, naistel menstruatsioon.

Juhend

- 6.3.3. Ei tohi kasutada veresuhkru väärtusi suurendavaid ravimeid: salureetikumid, kortikosteroidid, oralsed kontratseptiivid, salitsülaadid, põletikuvastased ravimid jt.
- 6.3.4. Osalise mao- või peensoole ülaosa resektsiooniga, malabsorptsiooniga patsientidel on teostatav vaid veenisisene glükoosi taluvuse proov.

7. Eritingimusi nõudvad uuringud

Eritingimusi nõudvate laboriuuringute tellimisel on vajalik eelnev kokkulepe teenistuse juhiabiga 447 3571 või teenistuse ülemõega 7573.

LABORIUURINGUD	
Uuring	Nõuded
Trombotsüütide funktsiooni/ antiagregantravi toime hindamine	Proovimaterjali saab võtta esmaspäeval ja neljapäeval kell 7.45 (transport eranditult haigla autoga, eelnevalt kokkuleppida laboriga 7 573 või 571).
Voolutsütomeetriline immuunfenotüpeerimine: täisveri, lüüdi	Proovimaterjal võtta EDTA lisandiga katsutisse. Proovimaterjali saab võtta esmaspäevast-neljapäevani kella 10.30 -ni.
CD4+/CD8+ rakkude arv ja suhe	
Krüoglobuliinid	Võtab laboritöötaja. Vajalik eelnev kokkulepe laboriga.
PATOMORFOLOOGILISED UURINGUD	
Lümfisõlmed	Proovimaterjal peab saabuma laborisse hiljemalt kella 10.30-ks. Lümfisõlmed tuua laborisse koheselt pärast võtmist 0,9% NaCl-ga niisutatud marlilapi vahel ning asetatuna kaanega suletavasse proovianumasse. Erandjuhtudel ja kokkuleppel võib proovimaterjali säilitada 4-8 °C juures, kuid see peab jõudma PERH patoloogiakeskusesse hiljemalt 24 tundi jooksul.
Immunofluoresents (IF) uuring (neeru ja naha bioptaadid)	Uuringumaterjal saata koheselt laborisse Michel' s lahusega täidetud saateanumas (toatemperatuuril säilib materjal antud lahuses 3-5 ööpäeva). Vastava lahuse puudumisel asetada uuringumaterjal 0,9 % NaCl lahusega niisutatud marlilapi vahele, mis omakorda asetada suletavasse saateanumasse. Füsioloogilises lahuses saadetud materjal peab jõudma välislaborisse 24h jooksul! Proovimaterjal peab saabuma PH laborisse kella 10.30-ks. NB! Märkida saatekirjale, millist lahust kasutati!
Lüüdi	Sternaalpunktsioonil preparaatide valmistamine kooskõlastada vähemalt 1 tööpäev varem enne protseduuri teostamist patoloogialaboriga tel 584 või 7 573 või saata email labor@ph.ee . Kooskõlastamisel edastada laborile info protseduuri toimumise aja ja koha kohta ning patsiendi nimi ja tellija kontakttelefon.

8. Proovimaterjalide toomine laborisse

8.1. Üldised nõuded

- 8.1.1. Laboriuuringute proovimaterjal tuua laborisse suletavas transportkonteineris, püstises asendis.
- 8.1.2. Proovimaterjalid tuua koheselt laborisse.

- 8.1.3. Proovimaterjalide säilitamisel ja transpordil vältida proovimaterjalide raputamist ja otsest päikesevalgust.
 - 8.1.4. Katsutid verega hoida verevõtmise järgselt temperatuuril +15...+24 °C statiivil püstises asendis.
 - 8.1.5. Saatekirjad asetada saastumise vältimiseks ja isikuandmete kaitsmiseks suletavasse kileümbrikusse.
 - 8.1.6. Laborisse toodud proovimaterjalid asetada ruumis A101 laual olevatele statiividele ja/või nõudesse.
 - 8.1.7. Erakorralised punktaadid, mis on võetud kella 16.00 kuni 8.00 vahel ning nädalavahetustel, tuua koheselt ruumi A101 lauale ja anda uksekella.
 - 8.2. Haiglasisene proovimaterjali transport
 - 8.2.1. Ristikü tn 1 ravil olevatelt patsientidelt (v.a AIO ja EMO patsiendid), kellel on määratud plaanilised laboriuuringud, võtab vere tööpäeviti 7.30–13.00 labori töötaja verevõturingi ajal. Orienteeruvad ajad 7.45 ja 13.00.
 - 8.2.2. Täpset ajalist verevõtmist nõudvate uuringute (glükoosi taluvuse proov, laktoosi taluvuse proov, glükoos diabeediravi korrigeerimiseks, C-peptiid, insuliin jt) korral võtab vere osakonna töötaja.
 - 8.2.3. NB! Ajavahemikus kella 17.00–08.00 vahel saabunud proovimaterjalist anda märku uksekellaga.
 - 8.3. Proovimaterjali transport välistellijatelt toimub kliendiga kokkulepitud graafikule ja teave on kättesaadav [SA Pärnu Haigla kodulehelt](#).
- 9. Kriteeriumid proovimaterjalide, tellimuste tagasilükkamiseks**
- 9.1. Kõik tellimused registreeritakse infosüsteemis, sealhulgas ka mittevastav proovimaterjal!
 - 9.2. Mittevastavaks proovimaterjaliks loetakse:
 - 9.2.1. Proovimaterjal puudub
 - 9.2.2. Vale proovimaterjal
 - 9.2.3. Vale proovinõu
 - 9.2.4. Märgistamata (puudub nimi/isikukood) või valesti märgistatud proovimaterjal
 - 9.2.5. Ebapiisav kogus proovimaterjali
 - 9.2.6. Hemolüütiline, ikteeriline, hüübega või lipeemiline uuritav materjal (juhul kui nimetatud faktorid segavad uuringut)
 - 9.2.7. Kahjustunud proovimaterjal (valesti säilitatud, valesti transporditud, aegunud proovimaterjal, purunenud proovinõu, aegunud proovinõu vm)
 - 9.2.8. Vale proovimaterjali ja antikoagulandi suhe (hüübimisuuringute korral)
 - 9.2.9. Saatekirjata, elektroonse tellimusega proovimaterjal
 - 9.3. Mittevastavaks tellimuseks loetakse:
 - 9.3.1. Tellijat ei õnnestu identifitseerida
 - 9.3.2. Patsienti ei õnnestu identifitseerida
 - 9.3.3. Viga uuringute tellimisel (uuringud puuduvad jm)
 - 9.3.4. Vale tellimus
 - 9.4. Erandina teostatakse kliiniliselt kriitilises olukorras oleva patsiendi mittevastavast või asendamatu proovimaterjalist uuringud pärast raviarstiga patsiendi ohutusriskide kaalumist lähtudes patsiendi parimatest huvidest. Kompromisslahendusena analüüsimisele võetud proovimaterjali lõppvastusesse lisatakse vastav selgitav kommentaar.

Juhend

10. Üldinfo proovimaterjali võtjale

- 10.1. Patsient identifitseeritakse isikut tõendava dokumendi alusel, kasutades vähemalt kolme identifikaatorit: patsiendi ees- ja perekonnanimi, isikukood ning sugu ([Patsientide identifitseerimise juhendile \(JPH2.14.6.\)](#)).
- 10.2. Saatekirjaga tutvumine, valimaks õiged proovinõud ja jälgimaks eritingimuste vajadust enne proovimaterjali võtmist.
- 10.3. Proovimaterjali võtmise järgselt kirjutatakse saatekirjale proovi võtmise kuupäev, kellaaeg ja proovimaterjali võtja nimi.
- 10.4. Proovinõu markeerimine
 - 10.4.1. Proovinõu küljele (mitte kaanele) kleepida patsiendi andmetega kleebis või kirjutada loetavalt patsiendi ees- ja perekonnanimi ning isikukood koheselt pärast uuringumaterjali võtmist.
 - 10.4.2. Katsutite, tampoonide ja söötmepudelitele kleepida kleebis või kirjutada patsiendi andmed (nimi ja isikukood) ettenähtud kohta selliselt, et nähtavale jääks etteantud täituvuspiir ja katsuti sisu.
 - 10.4.3. Laboris identifitseeritakse proovimaterjal proovinõul olevate patsiendi andmete alusel (saatekirjal ja proovinõul olevad patsiendi andmed peavad olema identsed).
 - 10.4.4. Kui ühe uuringuga kaasneb mitu proovinõud/alusklaasi, siis peavad need olema kõik eristatavalt märgistatud.
- 10.5. Veenivere võtmise üldnõuded on kirjeldatud [Õendustegevusjuhhis - Kapillaar- ja veenivere võtmine analüüsideks \(JPH2.13.6.\)](#).
- 10.6. Uriiniproovi kogumise üldnõuded ([Uriiniproovi kogumise juhend patsiendile](#))
 - 10.6.1. Enne uriiniproovi võtmist ärge sööge ega jooge vähemalt 8 tundi (vajadusel võib juua klaasi puhast vett).
 - 10.6.2. Jälgige, et viimasest urineerimisest on möödas vähemalt 4–6 tundi;
 - 10.6.3. Uriiniproov on soovitatav koguda kohe pärast ärkamist;
 - 10.6.4. Enne uriiniproovi võtmist peske käed seebi ja veega.
 - 10.6.5. Välissuguelundid peske sooja voolava veega või puhastage niisutatud wc-paberiga (mitte kasutada seepi ega dušigeeli) ning kuivatage.
- 10.7. Rooja proovimaterjali võtmise üldnõuded ([Roojaproovi ja anaalkaape võtmise juhend](#))
 - 10.7.1. Proovi võtmisele eelneval nädalal toituda tavapäraselt;
 - 10.7.2. Ühe nädala jooksul enne proovi võtmist ei ole soovitatav tarvitada antibiootikume, vismutipreparaate ega kõhulahtisteid (konsulteerida arstiga) ning pärasoole kaudu manustatavaid ravimeid (suposiidid).
 - 10.7.3. Proovi ei soovitata võtta naistel menstruatsiooni ajal ning samuti hemorroidide veritsuse korral.

11. Proovinõud ja proovivõtuvahendid

Tabel 1. [Veenivere võtmisel katsutite järjekord ja kasutatavad vahendid:](#)

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
 <p>BacT/ALERT FA pudel (roheline kork, aeroobse külvi ja seente külvi jaoks) BacT/ALERT FN pudel (oranž kork, anaeroobse külvi jaoks)</p> <p>BacT/ALERT PF pudel (kollane kork, aeroobse külvi ja seenete külvi jaoks), mõeldud väiksema proovimaterjali koguse jaoks, proovimaterjali kuni 4 ml</p>	Spetsiaalne sööde	Mikrobioloogia Aeroobsed ja anaeroobsed bakterid ja seened verest	<p>Proovimaterjali võtmiseks kasutada libliknõela [Õendustegevusjuhise - Kapillaar- ja veenivere võtmine analüüsideks (JPH2.13.6.)]</p> <p>Punktsioonikoht desinfitseerida 70% alkoholiga vähemalt kaks korda. Söötme pudelilt eemaldada korgikate ning desinfitseerida pudeli kork 70% alkoholiga. Lasta desinfektandil kuivada!</p> <p>Täiskasvanutel ja üle 12 kg lastel võetakse ühte pudelisse 8-10 ml verd. (rohelise ja oranži korgiga pudelid) Alla 12 kg laste puhul võetakse kuni 4 ml, milleks kasutatakse kollase korgiga pudelit (soovituslikud vere kogused vastsündinutel 0,5-2 ml, 1 kuu kuni 2 aasta 2-3 ml, vanematel lastel 3-4 ml). Söötme pudeli täitmisel hoida pudel püstises asendis. Esmalt täita aeroobne söötme pudel (roheline või kollane kork) seejärel anaeroobne söötme pudel (oranž kork). Pudelil on täitmise märgistus. Mitte üle täita! Täidetud pudeleid segada ringjate liigutustega 10 korda ning transportida koheselt laborisse. NB! Oluline on vere külvi pudelitele märkida proovimaterjali võtmise aeg ja punktsioonikoht.</p> <p>Verekülvi üks sett koosneb ühe punktsiooni käigus täidetud aeroobsest ja anaeroobsest pudelist. Korraga on soovitatav punkteerida vähemalt kahte veeni, et võtta vähemalt 2 setti (kummastki käest 1 setti). Kui ei õnnestu kahte veeni punkteerida, siis on soovitatav 1 veeni punktsiooni korral võtta 2 setti (2 aeroobset ja 2 anaeroobset pudelit).</p>

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
9NC-katsuti 9NC Coagulation sodium citrate 3,2% Sinine	Naatriumtsitraat (1+9)	Hüübimisanalüüsid - PT, APTT, D-dimeerid, fibrinogeen, Trombotsüütide funktsiooni uuringud ATIII ja teised hüübimisfaktorid	Katsuti täita märgistuseni . Katsutit pöörata rahulikus tempos 4 korda Trombotsüütide funktsiooni uuringud: uuringuks vaja võtta 3 katsutit.
4NC-katsuti 3,2% Sodium Citrate 4NC Must	Naatriumtsitraat (1+4)	Erütrotsüütide setekiirus	Katsuti täita märgistuseni. Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda
CAT katsuti Z Serum Clot activator Punane	Hüübimisaktivaator	Haigustekitajad, ravimid, välistellimused	Katsutit pöörata rahulikus tempos 6 korda
Geeliga CAT katsuti Z Serum Sep Clot Activator Kollane	Hüübimisaktivaator ja geel	iCa, PSA, fPSA, HE4, CA 125, haigustekitajad, allergia, ravimid, välistellimused	iCa tellimuse korral katsuti täita märgistuseni ning katsutit ei ole lubatud avada. Katsutit pöörata rahulikus tempos 6 korda
LH-katsuti LH Lithium Heparin Roheline	Liitumhepariin	Kehavedelike biokeemia, voolutsütomeetria uuringud	Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda
Geeliga LH-katsuti LH Lithium Heparin Sep Heleroheline	Liitumhepariin ja geel	Biokeemia, immunoloogia, etüülalkohol (med. näidustusel), kehavedelike biokeemia	Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda
K2E/K3E-katsuti K3E K3EDTA Lilla	K ₃ EDTA	Hematoloogia, immunoematoloogia, HbA1c , hormoonid, haigustekitajad, efusioonide leukotsüüdid, voolutsütomeetia uuringud, nakkustekitajate RNA/DNA	Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda Nakkustekitajate RNA/DNA uuringuteks võtta 6ml EDTA katsuti

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
Glükolüüsi inhibiitoriga katsuti <i>FX Sodium Flouride/ Potassium Oxalate</i> Hall	Naatriumfluoriid	Glükoos, Glükoosi taluvuse proov: P3 – GTT-e P3 – GTT-1h P3 – GTT-2h Laktoosi taluvuse proov: P3 – LTT-e P3 – LTT-20min P3 – LTT-40min P3 – LTT60min etüülalkohol (ekspertiisiks)	Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda Glükoosi taluvuse proovi (P3-GTT) teostamine 1) I vereproov (glükoos paastuseerumis/paastuplasmas) võtta enne glükoosi manustamist. 2) Järgnevalt manustada kliendile/patsiendile glükoos lahustatuna 200-300 ml vees (võib kasutada apteegis müüdavat valmis lahust): - täiskasvanule 75 g, - lastele 1,75 g glükoosi 1 kg kehakaalu kohta, kuid mitte üle 75 g. 3) Glükoosilahus tuleb patsiendil ära juua 3-5 minuti jooksul. 4) Testi ajal on patsient puhkeolekus. 5) II vereproov võtta täpselt 120 minutit pärast glükoosi manustamist. 6) Rasedatel võtta II vereproov 60 minutit ja III vereproov 120 minutit pärast glükoosi manustamist. Laktoosi taluvuse proovi (P3-LTT) teostamine 1) I vereproovi (glükoos paastuseerumis/paastuplasmas enne glükoosi manustamist) võtta enne laktoosilahuse manustamist. 2) Järgnevalt manustada kliendile/patsiendile laktoos lahustatuna 200-250 ml vees (võib kasutada apteegis müüdavat valmis lahust): - täiskasvanule 50 g, - lastele 2 g laktoosi 1 kg kehakaalu kohta, kuid mitte üle 50 g. 3) Laktoosilahus tuleb patsiendil ära juua 3-5 minuti jooksul. 4) II - IV vereproov võtta veresuhkru määramiseks täpselt 20, 40 ja 60 minutit pärast laktoosi manustamist. 5) Testi ajal on patsient puhkeolekus.
Mikroelementide katsuti <i>Trace element serum</i> Sügavsinine	K ₂ EDTA	Mikroelemendid	Katsutit pöörata rahulikus tempos 8 korda Katsutid küsida laborist
Lisandita katsuti <i>No additive</i> Valge	Lisanditeta	Liikvor	Katsutid markeerida proovivõtmise järjekorras. Välistellimuste puhul võtta üks lisa katsuti. NB! Proovimaterjali katsutis vähemalt 1ml.

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
Veenivere võtmise nõel 	21G (0,8mm) roheline 22G (0,7mm) must	Veenivere võtmine	
Luer adapter 		Veenivere võtmine i/v (intravenoosne) kanüülist	
Libliknõel 	21G (0,8mm) roheline 23G (0,6mm) sinine	Veenivere võtmine Mikrobioloogia verekülvide võtmine (aeroobsed ja anaeroobsed bakterid ning seened verest)	
Nõelahoidja 			Ühekordsed

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
LH-süstal 	Liitiumhepariin isetäituv	Happe-aluse tasakaalu uuring arteriaalsest/ nabaväädi verest	<p>ÕHUTUSEGA SÜSTALDE (isetäituvad) KASUTUSJUHE</p> <p>Eelseadistatud meetod:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistage süstekoht ette. 2. Lükake kolb süstla põhja, ning seejärel seadistage kolb soovitud vereproovi kogusele (vähemalt 0,7ml). 3. Eemaldage nõelalt kaitsekate, tõmmates seda otsast ettevaatlikult nõelaotsa kahjustamata 4. Tehke arteriaalne punktsioon tavalisel viisil, hoides süstalt umbes 45° nurga all. Veri voolab süstlasse, väljutades õhu läbi sisemise filtri(süstlakolvis). Märkus: Kui veri on filtrini jõudnud, tõmbub kolb arteriaalse rõhu abil tagasi. 5. Pärast proovi võtmist tõmmake nõel soonest ja rakendage punktsioonikohale survet viis minutit või kuni verejooks on lõppenud. 6. Sisestage nõel stopperisse. Nõel ülespoole suunatud, suruge kolbi kergelt. See väljutab järelejäänud õhu ja tihendab sisemise filtri. Kui õhk ei välju kiiresti, suleb filter varsti pärast verest märjaks saamist. 7. Eemaldage nõel ja kinnitage süstlaotsale otsa kork (sisaldub süstla pakendis). Visake nõel nõuetekohaselt teravate materjalide konteinerisse. 8. Proovimaterjali põhjalikuks segamiseks rullige süstalt peopesade vahel 20 kuni 30 sekundit. 9. Transportige vereproov analüüsimiseks kohe laborisse
LH-süstal 	Liitiumhepariin aspireeritav	Happe-aluse tasakaalu uuring arteriaalsest/ nabaväädi verest	<p>Aspiratsioonimeetod:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valmistage süstekoht ette 2. Hoidke süstalt nõelaga allapoole ja lükake kolb süstla põhja. 3. Eemaldage nõelalt kaitsekate, tõmmates seda otsast ettevaatlikult nõelaotsa kahjustamata 4. Tehke arteriaalne punktsioon tavalisel viisil, hoides süstalt umbes 45° nurga all. 5. Veri siseneb süstlasse ja niisutab filtri, seejärel aspireerige proov soovitud vereproovi koguseni, minimaalne proovimaterjali kogus on 0,7ml. 6. Pärast proovi võtmist tõmmake nõel soonest ja rakendage punktsioonikohale survet viis minutit või kuni verejooks on lõppenud. 7. Sisestage nõel stopperisse. Nõel ülespoole suunatud, suruge kolbi kergelt. See väljutab järelejäänud õhu ja tihendab sisemise filtri. Kui õhk ei välju kiiresti, suleb filter varsti pärast verest märjaks saamist. 8. Eemaldage nõel ja kinnitage süstlaotsale otsakork (sisaldub süstla pakendis). Visake nõel nõuetekohaselt teravate materjalide konteinerisse. 9. Proovimaterjali põhjalikuks segamiseks rullige süstalt peopesade vahel 20 kuni 30 sekundit. 10. Transportige vereproov analüüsimiseks kohe laborisse <p>JUHEND ÕHUTATUD OTSAKORGI KASUTAMISEKS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pärast soovitud proovikoguse saavutamist hoidke süstalt selle otsaga püstises asendis. 2. Kinnitage kindlalt süstlaotsale otsakork. 3. Lükake kolb ettevaatlikult ettepoole (süstlaotsa suunas), et õhumullid süstlast väljutada läbi otsakorgi. 4. Otsakorgi sees olev õhk ei lähe enam välja, kui veri filtri sisepinna märgab. 5. Segage süstalt 30 sekundit, et tagada hepariini segunemine. Transportige süstalt koos proovimaterjaliga laborisse koheseks analüüsiks

Tabel 2. [Kapillaarvere võtmise proovinõud võtmise järjekorras ja vahendid:](#)

Proovinõu nimetus/ Katsuti tähis/ Korgi värvus	Lisandid	Valdkond	Märkused
LH-kapillaar 	Liitiumhepariin	Biokeemia	Veri võtta kapillaari, vältides õhumulle. Kapillaari sulgemise järgselt kapillaaris oleva vere segamiseks teha kaheksaid 20 sekundit ning saata kohe laborisse.
K2E/K3E - mikrokatsuti Roosa	K3EDTA	Hematoloogia HbA1c	Verd võtta vähemalt märgistuseni. Pärast verevõttu eemaldada kapillaar ja sulgeda katsuti korgiga ning segada kohe 10 korda. Hormoonide ja allergia analüüside tellimisel tuleb võtta proovimaterjali vähemalt nelja proovinõusse.
LH - mikrokatsuti Oraanž	Liitiumhepariin	Biokeemia, immunoloogia, haigustekitajad	
CAT mikrokatsuti Valge	Hüübimisaktivaator	Biokeemia, allergia, haigustekitajad	
Glükolüüsi inhibiitoriga mikrokatsuti Kollane	Fluorid+heparin	Glükoos Laktaat	
4NC - mikrokatsuti Lilla	Naatriumtsitraat	Erütrotsüütide settekiirus	Proovimaterjali kogus: analüüsiks vajalik kogus saadakse kapillaari täitmisel kapillaarverega (ilma õhumullideta). Pärast verevõttu eemaldada kapillaar ja sulgeda katsuti korgiga ning segada kohe 10 korda.
Kannanõelad 		vastsündinutel kapillaarvere võtmiseks kannast	
Lantsett 		kapillaarvere võtmiseks sõrmest	

Tabel 3. Muud materjalid

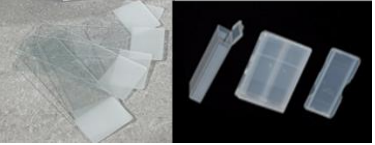
Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Uriin <ul style="list-style-type: none"> • Esmasjoa • Keskjoa • Kateetri • Nefrostoomi • Epitsüstoomi • Põiepunktsiooni 	 <p>Steriilne proovitops</p> <p>Vaakumkatsuti</p>	Molekulaardiagnostika	Esmasjoauriin. Materjal tuleb võtta hommikul, kogudes esimese hommikuse urineerimise esimesed 10 ml.
		Mikrobioloogia	Keskjoauriin. 1.Enne materjali võtmist pesta välissuguelundid voolava veega ja kuivatada. 2.Materjal võtta hommikul, vahetult pärast ärkamist ja enne söömist ning füüsilist koormust. 3.Analüüsiks proovimaterjal võtta uriinijuga katkestamata: alustada urineerimist WC-potti ning uriinijuga katkestamata võtta ~50ml proovimaterjali, urineerimine lõpetada (tühjenda põis) WC-potti. 4.Analüüsitsist võtta vaakumkatsutiga vajalik kogus proovimaterjali.
		Kliiniline keemia / skriining (või parem nimetus)	Kateetriuriini kogumine: Patsientidel, kes ei kontrolli urineerimist, tuleks võtta uriin kas ühekordse kateetri või põiepunktsiooniga. Väikelastel kasutatakse väikelapse uriinikogumise kotti. Püsikateetrist või uriinikogumiskotist võetud uriin pole mikrobioloogiliseks külviks sobilik. Kateetriga seotud uroinfektsiooni diagnostikaks tuleb püsikateeter eemaldada ja võtta uriin vahetult peale uue kateetri paigaldamist või koguda keskjoauriin 48 tunni jooksul peale kateetri eemaldamist. Nefrostoom ja epitsüstostoom: Kogumiskotist võetud proov ei sobi külviuuringuks ega ravi määramiseks. Uriiniproov tuleb eelistatult võtta spetsiaalsest proovivõtukohast. Kui uriini pealevool ei ole väga kiire, siis võib asetada torule mõneks minutiks klemmi, et torusse koguneks piisav hulk uriini, mis ei voolaks kohe uriinikogumiskotti. Süsteemi kogumiskoti lahtiühendamine ei ole infektsiooniohu tõttu soovitatud. Proovivõtukohta puudumisel tuleb uriin koguda vahetult peale uue kateetri paigaldamist Urostoom: Puhastada urostoomi piirkond ja koguda uriin steriilse ühekordse kateetriga, sisestada kateetri üks ots uriini proovianumasse ning teine ots ettevaatlikult 5-7,5 cm ulatuses stoomi. Esimene stoomist väljuv uriin ära visata ning seejärel koguda piisav kogus uriini uude steriilsesse kogumisnõusse. Väikelapse uriinikogumiskott: Mähkmed ei ole uriini kogumiseks sobilikud. Väikelapsel uriinikogumiskoti kasutamisel tuleb eelnevalt kogu genitaalpiirkond pesta ning paigaldada steriilne kogumiskott. Kotti tuleb peale uriini ilmumist koheselt proovivõtuks eemaldada. Kott ei tohi olla paigaldatud üle 30 minuti. Kui selle aja jooksul pole uriin tulnud, vahetada kott uue vastu.

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Kogutud uriin (ööpäevane)	 Uriinikogumisnõu	Kliiniline keemia / skriining (või parem nimetus)	Järgnevate analüüside korral lisada pärast esimest uriiniportsjoni kogumisnõusse vastav lisand: <ul style="list-style-type: none"> •dU-Ca, dU-Mg, dU-P analüüside korral lisada 25 mL kontsentreeritud HCl; •katehoolamiinide analüüsi korral lisada 10-15 mL kontsentreeritud HCl; •5-HIAA analüüsi korral lisada 100% jää-äädikat; •dU-Cu analüüsi korral lisada 10 mL 63% HNO₃, kogumisnõu hoida toatemperatuuril; •dU-UA analüüsi korral lisada 10 mL 5% NaOH. Kogumine: <ul style="list-style-type: none"> •Kogutakse 24-tundi •Fikseerida kellaaeg kogumise alguseks •Esimene ports uriini läheb WC-potti •Kogumisnõusse esimese uriiniportsjoni valamisel lisada vastav lisand •Uue uriiniportsjoni lisamisel segada kogumisnõud •Kogumise perioodil säilitatakse uriin üldjuhul temperatuuril 4–8 °C •Kogumise lõppedes mõõta uriini kogus ja kirjutada saatekirjale. Laborisse tuua hästi segatud uriini 5–10 mL.
Roe	 Roojatops	Molekulaardiagnostika	Koguge 2–4 ml või 1–3 g proovimaterjali. Proovimaterjal tuleb koguda puhtasse ja kuiva anumasse, vältides uriini või vee sattumist proovi hulka. MÄRKUS: WC-paber ei sobi proovimaterjali kogumiseks, kuna seal olevad baariumsoolad võivad inhibeerida osade patogeenide detekteerimist.
		Kliiniline keemia / skriining (või parem nimetus)	Juhend patsiendile proovimaterjali võtmiseks Roojatopsi 2–4 ml või 1–3 g. Peitveri: Roojatopsi lusika täis, umbes 1-3g võetuna 3-st erinevast kohast. NB! Kui on kahtlus seedetrakti veritsusele ja esimene proov osutub negatiivseks, siis korrata proovi 3 päevaste vahedega kokku 3 korda.
	Kiirtestid	<i>Clostridium difficile</i> , Noroviirus, Adeno- ja rotaviirus, Enteroviirus, <i>Helicobacter pylori</i> , <i>Cryptosporidium</i> ja <i>Giardia lamblia</i> Roojatopsi 2–4 ml või 1–3 g.	
	 Transportsööde FecalSwab	Mikrobioloogia	Külviks (<i>Shigella</i> , <i>Salmonella</i> , <i>Campylobacter</i> , <i>Yersinia</i> , <i>E. Coli</i> O-157) - võtta proovimaterjal transportsöötmesse <i>FecalSwab</i> .

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Liikvor	 BacT/ALERT PF pudel	Mikrobioloogia	Aeroobne ja seente külv
	 Lisandita katsuti	Molekulaardiagnostika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nummerdage ja markeerige katsutid. 2. Seljaajuvedelikku võtke 4 järjestikku nummerdatud katsutisse (välistellimuse korral lisage katsuti): <ul style="list-style-type: none"> • I katsutisse 2 ml liikvorit biokeemilisteks analüüsideks. Biokeemiliste uuringute korral võtke koheselt pärast protseduuri teostamist ka veeniveri; • II katsutisse 2 ml liikvorit mikrobioloogilisteks analüüsideks. Eemaldage söötme pudeli korgikate ning desinfitseerige pudeli kork 70% alkoholiga ning laske kuivada. Steriilse nõela ja süstlaga aspireerige katsutist süstlasse 2 ml liikvorit ja süstige läbi korgi söötmega pudelisse BacT/ALERT PF (kollase korgikattega). Segage ringjate liigutustega. • III katsutisse täiskasvanul 2–5 ml ja lastel 1–2 ml liikvorit rakkude analüüsimiseks; • IV katsutisse 2–3 ml liikvorit molekulaardiagnostiliste uuringute jaoks. 3. Katsutid sulgeda korrektselt korgiga 4. Erianalüüside tellimiseks (Tau-valk, Prioonvalk 14-3-3) küsida proovinõud laborist.
		Mikrobioloogia	
Kliiniline keemia / skriining (või parem nimetus)			

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Punkteerimise teel saadud steriilsed kehavedelikud <ul style="list-style-type: none"> • pleuravedelik • perikardivedelik • liigesevedelik • kõhuõõnevedelik 	 K2E/K3E-katsuti LH-katsuti	Kliiniline keemia / skriining (või parem nimetus)	Mikroskoopiline, biokeemiline uuring: K2E/K3E-katsuti (lilla kork) LH - katsuti (roheline kork) - biokeemiliste uuringute korral võtta koheselt pärast protseduuri teostamist lisaks veeniveri LH geeliga (roheline kork) katsutisse!
	 Lisandita katsuti	Molekulaardiagnostika	Proovimaterjal võtta lisandita katsutisse.
	 BacT/ALERT FA pudel (roheline kork, aeroobse ja seente külvi jaoks) BacT/ALERT PF pudelit (kollane kork, aeroobse külvi ja seente külvi jaoks) BacT/ALERT FN pudel (oranž kork, anaeroobse külvi jaoks)	Mikrobioloogia	Mikrobioloogia: Punktisioonikoha nahk desinfitseerida 70% alkoholiga vähemalt kaks korda . Eemaldage söötmepudeli korgikate ning desinfitseerige pudeli kork 70% alkoholiga. Laske desinfektandil kuivada! Punkteerige ja aspireerige materjal süstlasse. Kui abstsessi punkteerimisel on mädaeritus vähene, süstige sinna steriilset füsioloogilist lahust ning aspireerige see tagasi süstlasse. Süstige koheselt 5 - 10 ml materjali kõigepealt anaeroobsesse (oranži korgikattega) ja seejärel aeroobsesse (rohelise korgikattega) pudelisse, segage ringjate liigutustega. Kui materjali kogus on väike – kuni 4 ml, kasutage kollase korgikattega pudelit. Anaeroobse külvi jaoks kasutage lisaks ka oranži korgikattega pudelit.

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Nina (ninaneelu)-kaabe	 UTM-katsuti tampooniga	Molekulaardiagnostika	Ninaneelust analüüsi võtmiseks viia proovivõtu tampoon võimalikult sügavale ninakäiku, lasta tampoonil hetk märguda ja siis keeravate liigustega hõõruda tampooni vastu nina vaheseina. MÄRKUS: Ärge painutage tampooni enne proovi kogumist. Ärge kasutage patsiendilt tampooniproovide võtmisel liigset jõudu, survet ega painutamist, kuna see võib põhjustada tahtmatut tampooni varre purunemist. Pärast proovi kogumist sisestage tampoon UTM katsutisse, kuni murdmiskoht on katsuti avaga samal kõrgusel. Painutage tampooni vart 180-kraadise nurga all, et see läheks murdumiskohast katki. Vajaduse korral pöörake täielikuks murdumiseks tampoonivart õrnalt ja eemaldage tampoonivarre ülaosa. Keerake kork uuesti katsutile peale ja sulgege see hermeetiliselt.
	 Transportsöötmega (söega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)	Mikrobioloogia	Ninaneelukaape võtmiseks viige peenike tampoon mööda ninakäigu põhja võimalikult sügavale ninakäiku ja tehke mõned pööravad liigutused. S. aureus' e kandlus: Keerutage jämedamat tampooni ninaesikus vastu ninasõõrmete limaskestast (maksimaalselt 2cm sügavuselt).
Kurgukaabe	 Steriilne tampooniga katsuti	Molekulaardiagnostika	Herpesviiruste analüüs. Proovimaterjal tuleb koguda steriilse tampooniga hommikul, enne hammaste pesemist ja söömist. Proovimaterjal võetakse kurgumandlitelt, neelust ja kurgukaartelt. Kogumise ajal tuleb olla ettevaatlik, vältides liigset jõudu ja tampooni varre painutamist, et vältida selle murdumist.
	 Cobas PCR proovivõtukomplekt		Suguhaiguste analüüs. Proovi võtmiseks kasutada tampooni A! Proovimaterjali võtmiseks sisestada tampoon suhu ning võtta proov neelult, mõlemalt mandlit ja kurgunibult. MÄRKUS: Vältida tuubis oleva söötme sattumist nahale ja limaskestadele. Loputada koheselt rohke veega. Vältida söötme otsest kontakti naatriumhüpokloritiga!
	 Transportsöötmega (söega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)	Mikrobioloogia	Võtke materjal tonsillidelt ja neelu tagaseinalt. Vältige puudet keele ja suuõõne limaskestaga.

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Emakakaelakanalikaabe	 ThinPrep proovitops	Molekulaardiagnostika	<p>HPV – Proovimaterjali kogumiseks kasutatakse ThinPrep proovitopsi ja Cervex-Brush tüüpi tsütoloogilist harja.</p> <p>Proovimaterjali kogumiseks sisestada Cervex-Brush tüüpi harja pikemad harjased endotservikaalsesse kanalisse piisavalt sügavale, et lühemad harjased oleksid täielikult vastu ektotserviksist. Vajutada õrnalt ja pöörata harja 5 korda 360° päripäeva. Koheselt peale materjali kogumist loputada proovimaterjal harjalt ThinPrep proovianumas olevasse PreservCyt säilituslahusesse:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Suruda harja 10 korda vastu anumale põhja, surudes seejuures harjaseid laiali. •Seejärel keerutada/loputada harja hoolikalt proovianuma lahuses, et vabaneks veel rohkem proovimaterjali. <p>Seejärel visata hari ära! MÄRKUS: Mitte jätta harja proovianumasse! Peale harja eemaldamist sulgeda proovianum korgiga ja jälgida, et joon korgil jääks kohakuti joonega anumal või läheks sellest veidi üle.</p>
	 Cobas PCR proovivõtukomplekt		<p>Proovivõtukomplektis on 2 tampooni, proovimaterjali võtmiseks kasutada ainult ühte proovivõtutampooni. Pärast proovi võtmist murda tampoon tuubis olevasse söötmesse ja keerata kork korralikult kinni.</p> <p>Tampooni A kasutada emakakaelalt ja seda ümbritsevalt limaskestalt liigse lima eemaldamiseks. Pärast puhastamist visata tampoon minema. Proovimaterjal koguda tampooniga B emakakaelakanalist 5 korda ühes suunas pöörates.</p>
	 Transportsöötmega (sõega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)	Mikrobioloogia	<p>Emakakaelakanali kaabe külviks (PID kahtlusel)</p> <p>Eemaldage steriilse tampooniga emakakaelakanali suudmelt limakork, seejärel võtke steriilse tampooniga 1–2 cm sügavuselt kanalist tampooniga proov (rasedatelt võtke ektotserviksist) ning saatke sõega transportsöötmes.</p>
	 Alusklaas/transpordikarp		<p>Võtke materjal enne PAP testi võtmist, steriilse tampooniga eemaldage emakakaelast limakork ja alles seejärel võtke uue tampooniga materjali preparaadiks. Materjal võtke tampoonidega emakakaelakanalist (1–2 cm sügavuselt) ja tupe tagumisest võlvist. Materjal kandke rullivate liigutustega õhukese kihina alusklaasile - lihvserva poole emakakaelakanali materjal, kaugemasse serva tupematerjal. Preparaadiklaasid tooge laborisse transpordikarbis.</p>

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Ureetrakaabe	 Cobas PCR proovivõtukomplekt	Molekulaardiagnostika	Ureetrakaape võtmiseks kasutada tampooni A! Proovimaterjali võtmiseks pöörake tampooni päripäeva ligikaudu 30 sekundit, hõõrudes tampooni ümber suguti otsa.
	 Transportsöötmega (söega) katsuti ja tampoon (peenem)	Mikrobioloogia	Urineerimisest peab olema möödunud vähemalt kolm tundi. Võtke proov tampooni abil ureetrast 2–4 cm sügavuselt roteeriva liigutusega.
Tupekaabe	 Cobas PCR proovivõtukomplekt	Molekulaardiagnostika	Tupekaape võtmiseks kasutada tampooni A! Tupest proovi võtmisel koguda proovimaterjal umbes 5 cm sügavuselt ligikaudu 30 sekundit tampooni vastu tupeseina pöörates.
	 eNAT-katsuti tampooniga		Bakteriaalse vaginooosi analüüs: Tupeproovi võtmiseks kasutada Copan eNAT® +regular FLOQSwab komplekti. Proov kogutakse kuiva tampooniga vältides liigset väänamist ja jõu kasutamist, et tampoon ei murduks. Pärast proovi võtmist murda tampoon tuubis olevasse söötmesse ja keerata kork korralikult kinni.
	 Steriilne kaksiktampooniga katsuti	GBS PCR analüüs: Sisestage mõlemad proovitamponid tuppe ja koguge tupe alumise kolmandiku limaskestalt proov. Keerutage tampoone 3 korda. Sisestage samad tamponid pärasusse 2,5 cm sügavusse ja keerutage tampoone. Pange tamponid transportsöötmega katsutisse	
	 Transportsöötmega (söega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)	Mikrobioloogia	Tupekaabe GBS külviks: Materjal võtke tampooniga tupeesikust, saatke söega transportsöötmes. Tupekaabe aeroobseks ja seente külviks: Materjal võtke tampooniga tupe tagumisest võlvist, saatke söega transportsöötmes.

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Anaalkaabe	 Cobas PCR proovivõtukomplekt	Molekulaardiagnostika	Anaalkaape võtmiseks kasutada tampooni A! Proovimaterjali võtmiseks sisestada tampoon 3–5 cm sügavusele anaalkanalisse ning pöörata tampooni 5–10 sekundit vastu pärasoole seina. Kui tampoon saastub tugevalt väljaheitelga, siis visata see ära ning korrata proovi võtmist uue tampooniga.
	 Steriilne kaksiktampooniga katsuti	Mikrobioloogia	VRE kandlus PCR analüüs: Materjal võtke steriilse tampooniga pärakuümbruse voltidelt. Tampoon ei tohi olla nähtavalt roojaga koos.
	 Transportsöötmega (söega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)		ESBL ja VRE kandluse mikrobioloogiline külv Materjal võtke steriilse tampooniga pärakuümbruse voltidelt.
	 Tampooniga katsuti, niisutatuna glütseroolis		<u>Enterobiuse munade mikroskoopia:</u> Proovimaterjal võtke hommikul ärkamise järgselt glütseroolis niisutatud tampooniga perianaalsetelt voltidelt. Tampoon asetage katsutisse tagasi.
Röga	 Steriilne proovitops	Molekulaardiagnostika	Loputage suud veega ja köhatage seejärel paar korda sügavalt, et saada röga sügavalt hingamisteedest. Proovimaterjali kogus peab olema 3–5 ml. Sülg ei ole sobiv proovimaterjal!
	 Steriilne proovitops (TB)	Mikrobioloogia	Proovimaterjal võtke hommikul. Enne proovivõtmist harjake hambaid ja keelt ning loputage suu keedetud veega. Seejärel köhatage paar korda sügavalt, et saada röga sügavalt hingamisteedest. Sülg ei sobi uurimiseks. Mükobakterite-infektsiooni korral võtta proovimaterjal eraldi märgistatud proovinõusse (TB).

Proovimaterjal	Proovinõu	Valdkond	Märkused
Kaaped: <ul style="list-style-type: none"> • Nahakaabe • Kūnekaabe • Juuksed 	 Mikrotsentrifuugi tuub	Molekulaardiagnostika	Protseduuri teostamine ja materjali kogumine: Dermatofüütide uuringuks koguda materjali terve ja kahjustatud naha alade piirilt steriilse nūri skalpelliga kaapeid tehes. Kūüs lõigata nii kaugelt kui võimalik. Paksenenud kūne puhul teha steriilse nūri skalpelliga kaapeid kūne alt ja/või kūnevalli piirkonnast. Juukseid koguda kahjustuskoldest pintsettidega kitkudes. Kreeme, puudreid ja ravimeid kahjustuskohal vahetult enne proovivõttu mitte kasutada. Võetud materjal asetada mikrotsentrifuugi tuubi, markeerida proovinõu ning saata koos saatekirjaga laborisse.
		Mikrobioloogia	
Eritised: <ul style="list-style-type: none"> • Mäda • Haavaeritis • Haavandikaabe • Konjunktiiivikaabe • Kõrvaeritis 	 Steriilne tampooniga katsuti	Molekulaardiagnostika	Mäda, haava- ja haavandieritis: <ul style="list-style-type: none"> • haavandi pind puhastage steriilse füsioloogilise lahusega • eemaldage nekrotiseerunud kude • proovimaterjal võtke hõõrudes tampooni kergelt, ringja liigutusega soovitud kohas Konjunktiiivikaabe: <ul style="list-style-type: none"> • Konjunktiiivikaape võtmiseks eemaldage ettevaatlikult nähtav mäda ning tõmmake tampooniga üle silma alalau, vältides kokkupuudet ripsmete ja nahaga Kõrvaeritis: <ul style="list-style-type: none"> • Väliskõrvapõletiku korral eemaldage eelnevalt eksudaat ja koorikud ning võtke materjal kuulmekäigust tugevalt tampooniga hõõrudes. • Keskkõrvapõletiku korral võtke materjal steriilse süstlaga aspireerides või tampooniga läbi steriilse kõrvapeegli
	 Transportsöötmega (sõega) katsuti ja tampoon (peenem ja jämedam)	Mikrobioloogia	
Aspiraadid Loputusvedelikud Koetükid (veresoone) kateeritükid	 Lisandita katsuti	Molekulaardiagnostika Mikrobioloogia	Enne (veresoone) kateetri eemaldamist puhastage ümbritsev nahk alkoholiga. Aseptiliselt eemaldatud veresoone kateetrist lõigake steriilsete kääridega 5 cm pikkune tükk otse katsutisse/proovitopsi. Koetükid, (veresoone) kateeritükid: Kuivamise vältimiseks lisage mõned ml steriilset füsioloogilist lahust.
	 Steriilne proovitops		
	 Steriilne süstal		
Rinnapiim	 Steriilne proovitops	Mikrobioloogia	<ul style="list-style-type: none"> • Peske rind ja käed sooja veega • Lüpske veidi piima välja • Seejärel koguda vähemalt 2 mL rinnapiima steriilsesse proovitopsi.

Tähis	JPH2.8.3.-5
Alus	PPH2.8.

12. Viited

1. [Juhtimiskäsiraamatu JKPH02 peatükk 2, alamprotsess 8](#)
2. [Juhtimiskäsiraamat JKPH02 peatükk 2, alamprotsess 2](#)
3. [JPH2.13.6. Analüüsideks kapillaar- ja veenivere võtmise juhend](#)
4. Info uuritava materjali kogumise (proovianumad), säilitamistingimuste ja analüüsimise aja kohta TLAB07.
5. [NCCLS H3-A5, Vol. 23 No.32 Procedures for the Collection of Diagnostic Blood Specimens by Venipuncture](#)
6. [VPH2.8.4.1. Avaldus patomorfoloogiliste uuringute vastuste ja preparaatide väljastamiseks](#)
7. UTM Instructions for Use. (2023). Versioon 02. Avaldamise kuupäev 07.2023.
8. Rovers Cervex-Brush Combi, Information For Use, 2010-11
9. Copan FecalSwab Collection, Transport and Preservation System of Enteric Bacteria Product Insert & How to Use Guide. 2023.08